

Peder Josefsso & rändernas magi

Peder Josefsso har valt att kalla sin nyöppnade utställning i Konsthallen Hishult för Färg Linje Yta. Med bara tre ord sammanfattar han kontentan i en konstform som han – hittills – använt närmare 40 år av sitt liv åt att utforska.

Egentligen började det med form. När Peder Josefsso 1967 sökte till Valand var det i första hand skulpturutbildningen han hade i tankarna. Men när han fem år senare lämnade skolan var det som målade konstnär (låt vara att han aldrig helt släppt sitt intresse för skulpturen, vilket också verket Öppen-Sluten vid ingången till Vandalorum vittnar om). Då, åren runt 1970, var det måleri som gällde. De politiska vindarna blåste åt vänster. Också i konsten. Också i Peder Josefssos måleri. Det var följaktligen som det skulle att han som nyutexaminerad från Valand målade figurativt och expressivt; att han följde i X:ets och Amelins fotspår och skildrade arbetarna som slet vid Uddevallavarvet och i de bohuslänska stenbrotten. Som arvtagare till Göteborgskolorister som Karl Isaksson, Inge Schiöler och Åke Göransson finlipade han samtidigt den känsla för det koloristiska språket som alltjämt är en av hörnstenarna i hans konst.

Mot slutet av 1970-talet mojnade vänstervindarna och i samma veva upptäckte Peder Josefsso – närmast som en paradox – 1910-talets ryska suprematister, främst Kazimir Malevitj. I sökandet efter konstens urform hade denne redan 1913 reducerat formen till en kvadrat och färgerna till svart och vitt (Svart kvadrat på vit botten). En port till en ny värld öppnades. En konkretistisk, minimalistisk värld där Färg Linje Yta – dock inte nödvändigtvis i den ordningen – var suveräna härskare.

Med Malevitj som vägvisare tränges X:et och Amelin åt sidan av minimalister som den amerikanske skulptören Donald Judd och den svenske konkretisten Baertling vilka båda insett linjens potential som konstnärligt uttrycksmedel. Judd använde linje och rätvinklighet som rättesnöre för skapande av tredimensionella objekt; Baertling använde den tvådimensionellt för att konstruera trianglar, men när Peder Josefsson greps av linjens magi var den sig själv nog. Ur linjen föddes ränder, som fylldes med färg, som bredde ut sig horisontellt, som växte vertikalt. Linjer/ränder som än var spikraka, än vibrerande av liv med konturer som andades, som ofta kom av sig strax innan de nått till vägs ände och fyllde dukarna/aluminiumplåtarna med den spänning som bara det oavslutade för med sig. Ungefär som att läsa en bok där sista kapitlet saknas...

Det är främst denna linjernas mästare som nu möter i Hishult. De allra flesta verken är tillkomna 2014-15, några enstaka är äldre men inget tidigare än 2001 vilket är alltför ungt för att ge en retrospektiv glimt ur Peder Josefssons konstnärskap och hans abrupta förvandling från figurativ expressionist till konkret minimalist. Men var övergången verkligen så abrupt? I Konsthallens Inre rum finns en rekonstruktion av en hörna i Peder Josefssons ateljé. På bordet en uppsjö av skisser med ränder och färgkombinationer, likaså på väggen. Men en bild särskiljer sig, återkommer: reproduktioner i vykortsformat av en målning från 1970. "Konfrontation" heter den med titeln syftande på mötet mellan en tiger och en bil. I sammanhanget är det naturligtvis tigerns ränder som fascinerar och Peder Josefsson medger att jo, fascinationen för ränder fanns nog där redan under Valand-tiden även om det tog några år innan de förlöstes.

Och förlöstes gjorde de ju, med betoning på förlöstes. I Peder Josefssons lineära värld finns inget av det pedantiska tvång och precision som präglar konkretistiska/minimalistiska verk av konstnärer som Herbin, Vasarely, Baertling. De är i stället lekfulla, retfullt inexakta som vore de dragna med fri hand och inte med hjälp av mallar och linjaler. De är stundom jordnära, stundom luftburna, än brinnande av grundfärgernas intensiva klanger, än skimrande i mildaste pastell, skapande halvt genomskinliga raster som vibrerar över mörkare bottenar.

Peder Josefsson kallar sin utställning Färg Linje Yta, och antyder därmed att de verk han nu visar är tvådimensionella. Men det är, ska det visa sig, en sanning med modifikation. Ett flertal av målningarna har titeln "Alluvium", en geologisk term som betyder avlagringar. Och summan av flera lager över varandra blir faktiskt djup. Det handlar med andra ord inte enbart om ränder som lagts tätt, tätt bredvid varandra på plåtens yta. Tvärtom leder många av Alluvium-målningarna tankarna till persienner som inte är helt nedfällda. Smala horisontella ränder hålls ihop av snedställda vajrar, bildar rasterade ytskikt som låter ana något bakomliggande såsom skuggor av människor, av skeenden, men där händelseförloppet - i varje fall enligt Peder Josefsson - snarare ligger i betraktarens ögon än i konstnärens avsikt.

I det stora flertalet målningar råder perfekt (men aldrig statisk) harmoni i förhållandet mellan ränder och färger. Ingendera parten är starkare än den andra även om ränderna i vissa av målningarna växt ut så att de bildar hela färgplan (men alltjämt inom konkretismens strikta ramar). Ränderna bildar helt enkelt ett flexibelt tema med så många variationsmöjligheter att varje tanke på stagnation är utesluten. Ända tycker jag mig kunna ana att ett nytt anslag är på väg att etablera sig i Peder Josefssons konst. I Förstugan hänger ett par mindre monotonier från 2015 vars titlar "Affinitet" (i varje fall inom kemin) syftar på den energi som frigörs när två ämnen strävar efter att förena sig med varandra. En energi som i det här fallet lett till färgens "maktövertagande". Linjen är upplöst, det konkretistiska anslaget borta och färglyriska abstraktioner har smugit sig in i Peder Josefssons konst. En experimentell nyckel eller ingressen till något mer bestående? Svaret ligger i framtiden...

Britte Montigny